

A Tarna ökológiai állapota Siroknál – Mit jeleznek a halak?

A Tarna a Zagyva bal oldali mellékfolyója, melynek szinte teljes vízrendszere hazánk területén fekszik. Siroknál a lakótelep alatt torkollik bele a Parádi-Tarna. A Szlovákiába átnyúló forrásvidékétől e torkolatig húzódó szakasz földrajzi neve Ceredi-Tarna, majd a torkolattól a Zagyvához Jászfákalmánál történő csatlakozásig a Tarna nevet viseli a vízfolyás.

Az Európai Unió Víz Keretirányelve (VKI) előírja a felszíni vízfolyások ökológiai állapotának rendszeres felmérését, illetve az ökológiai állapot javítására irányuló vízgyűjtő gazdálkodási tervek elkészítését. A ökológiai állapot egy ökoszisztéma alkotórészeinek és azok működésének minőségére utaló kifejezés. A VKI értelmében a víztestek ökológiai állapotának megítélése meghatározott élőlénycsoportok, ún. biológiai minőségi elemek állományszerkezete és az élőhely által nyújtott életfeltételek közti kapcsolat vizsgálatán alapul. A biológiai minőségi elemek közé tartoznak a halak is.

Az ökológiai állapotminősítés technikai eszközei a minősítési indexek. Ezen indexek a minősítendő víztesten

az adott biológiai elemcsoportról terepen rögzített adatokat felhasználva egy kvantitatív értéket adnak az ökológiai állapotról, ez az ún. ökológiai minőségi hányados. A minőségi hányados azt tükrözi vissza, hogy az adott biológiai elem terepen tapasztalt aktuális állományszerkezete milyen mértékben felel meg az emberi bolygatásoktól mentes, természetes vagy természetközeli ún. referencia állapot fennállásakor várható állományszerkezetnek. Az ökológiai minőségi hányados értékétől függően a minősítendő víztest a szóban forgó biológiai elem szempontjából kiváló, jó, mérsékelt, gyenge vagy rossz minőségi osztályba sorolható.

A hazai felszíni vízfolyások halak alapján történő ökológiai állapotminősítéséhez az MTA Ökológiai Kutatóközpontjában tavaly kidolgozott index használatával összesen öt Sirokhoz tartozó helyszínről, hat különböző évben gyűjtött, tíz darab halas felméréssel végeztem el az ökológiai állapotminősítést.

A Parádi-Tarna a vasútállomásnál lévő szakaszon minden esetben jó minőségűnek, a Ceredi-Tarna az évek között váltakozóan jó és mérsékelt minőségűnek, míg a Tarna közvetlenül a Parádi-Tarna torkolata alatt jó, Liszkónál gyenge minőségűnek adódott (1. táblázat).

1. táblázat Öt helyszínen, 2004 és 2015 közötti években, összesen tíz darab halállomány felmérés adataival készült ökológiai állapotminősítés eredménye.

Vízfolyás	Helyszín	2004	2005	2006	2010	2011	2015
Parádi-Tarna	vasútállomás	jó		jó		jó	
Ceredi-Tarna	Darnó				jó	mérsékelt	
Ceredi-Tarna	Lakótelep alatt	jó	mérsékelt	jó			
Tarna	Parádi-Tarna torkolata alatt				jó		
Tarna	Liszkó						gyenge

A Parádi-Tarna siroki vasútállomás környéki szakasza a vizsgált helyszínek közül emberileg talán a legkevésbé befolyásolt. A településtől messze esik, közvetlen szennyvezéssel ismereteim szerint nem terhelt. Ugyanakkor a meder mélyen bevágódott, ha valaki le akar menni a vízhez igencsak ügyeskednie kell, hogy ne essen bele a vízbe. A mederbevágódás következtében az esőzéseket követő árhullámok gyorsabban, nagyobb erővel vonulnak le, mintha a víz természetes ártérre léphetne ki. A pataki élőlények szempontjából ez fokozott lesodródási veszélyt jelent, ami a halak esetén elsősorban a vízközt élő fajok (pl. domolykó, bodorka) fiataljait érintheti, ugyanis a kis halak úszási képessége a felnőtt, erősebb állatokéhoz képest gyengébb.

A Parádi-Tarna torkolata alatt a Tarna szintén természetközeli állapotú, megfelelő élőhelyet nyújt több védett fajnak is, mint például a kövicsík, fenékljáró küllő és a sujtásos kűsz, bár a mederbevágódás itt is nagyon jelentős.

A Ceredi-Tarna faluban, illetve a falu felett húzódó szakasza szintén bevágott medrű, a partról hiányzik a természetes füzes és égeres társulás, ami a meder mechanikai stabilizálása mellett növeli a meder morfológiájának változatosságát, a behulló falevelek révén szerves anyagot juttat

az egyébként kis mennyiségű saját szerves anyagot előállító pataki rendszernek, a víz fölé hajló ágakkal búvóhelyet és árnyékot nyújt a vízben lakó halaknak. Az árnyékoltság hiánya kedvez az egyébként dombvidéki vízfolyásokra nem jellemző, és ezért a dombvidéki halfajok számára kedvezőtlen élőhelyet jelentő, összefüggő nádasok kialakulásának.

A Tarna Liszkónál végzett minősítése csak egyetlen felmérésen alapul, megbízhatóbb értékeléshez ismételt felmérésekre volna szükség. Ugyanakkor a gyenge ökológiai állapot utalhat a gyárból származó ipari szennyvíz kedvezőtlen hatására. Ezzel összhangban van a meder szélén korábban észlelt összefüggő színes bevonat-foltok jelenléte is, ami vélhetően nem természetes eredetű források hasznosító mikrobiális tevékenységet jelezhet.

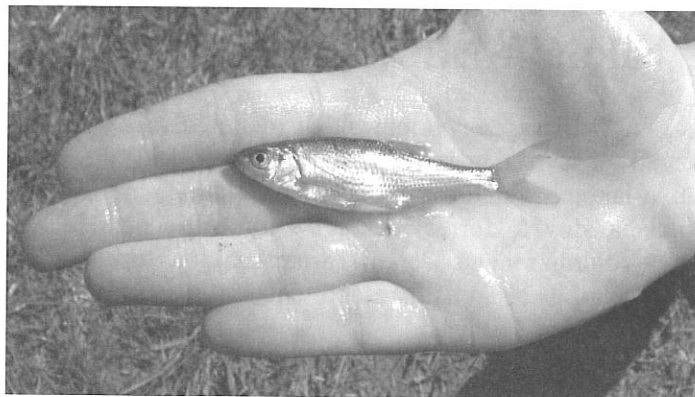
A Tarna vízrendszerén általános ökológiai problémát jelent a vízügyi műtárgyak halak számára legtöbbször átjárhatatlan kialakítása. Siroknál ilyenek például a Parádi-Tarna torkolata felett, és a valamikori „Csörgő-híd” közelében található eséscsökkentő fenéklépcsők („zuhogók”). Az utóbbi másfél évtizedben a szennyvízkezelés és a csatornázás területi lefedettségének növekedése eredményeként a Tarna kémiai vízminősége javult. Ezt támasztja alá, hogy a Tarna alsóbb szakaszán több olyan halfaj (menyhal,

paduc, és a fokozottan védett magyar bucó) előfordulását is észlelték, melyek a Zagyva felől jelentek meg újra a Tarnában. E halfajok vélhetően a felsőbb szakaszokon is megtalálnák életfeltételeiket, azonban az Aldebrő és Sirok között levő számos fenéklépcső a felsőbb szakaszok benépesítését gyakorlatilag ellehetetleníti.

Összességében, a Tarna pataki élőhelyei és a benne élő halfajok ugyanolyan szorosan hozzátartoznak a siroki táj természeti értékeihez, mint a környék geológiai, botanikai és herpetológiai különlegességei. A Tarna ökológiai állapota jelenleg még jónak mondható, ám az aktuális ökológia állapotának a tájban rejlő potenciális ökológiai állapothoz való közelítése érdekében lenne min változtatni.

Tihany, 2016. február 4.

Dr. Sály Péter

A Tarna egyik védett halfaja, a sujtásos küsz (fotó: Hódi Beáta Krisztina).

Zyáva

...gátlástalan és aljas féreg az, aki névtelen leveleket írogat.

Márpedig Sirokban legalább egy ilyen akad. Az elmúlt hónapokban többen is kaptak a párjuk megcsalásáról szóló rágalmat. Az illető biztosra ment: mindkét félnek megküldte az inkriminált sorokat. Hogy azoknak semmi valóságtartalma nincs, hogy esetleg családokat szakíthat szét, emberi életeteket tehet tönkre, az az illetőt egyáltalán nem érdekli. Illetve nagyon is érdekli, hiszen éppen ez lehet a célja.

A módszer az ötvenes években vált ismertté, amikor torz lelkű emberek jelentgették fel szomszédjaikat, haragosaikat számításból, bosszúból vagy irigységből.

Azok az idők azonban elmúltak!

Szerkesztőségünk úgy döntött, hogy véget vet ennek az ármánykodásnak, segít kideríteni, ki az az aljadék. Eddig négy névtelen levelet kapó személyről tudunk. Valószínűleg többen is lehetnek, ezért kérjük őket, jelentkezzenek.

A tervünk az, hogy rendőrségi feljelentést teszünk az ügyben. A nyomozás sikere érdekében kellene a sértettek és a bizonyítékok, hogy szégyenpadra állíthassuk azt a gazembert, aki beszenyezi mások tisztességét és becsületét.

Az érintettek jelentkezését **március 16-ig** várja Tuza Gábor polgármester úr a hivatalban. Ha az illető úgy kívánja, az anonimitását megőrizzük. Kérünk minden jó érzésű embert, hogy támogassa a kezdeményezésünket.

A Mi Újságunk szerkesztősége

**Most mondják meg őszintén!
Kinek volt az útjában ez a jobb sorsra érdemes utcatábla....?**

